

Riktlinjer för hantering av mutor och bestickning

Gäller fr o m 2012-04-26

Riktlinjen grundar sig på:

- Rektorsbeslut UF.2012-0336, Dnr V-2012-0340, doss 10

Bakgrund

I KTH:s strävan efter att vara ett internationellt universitet som mäter sig med de främsta i världen är det viktigt att upprätthålla allmänhetens förtroende för KTH som offentlig myndighet. För att bibehålla förtroendet för vår verksamhet är det viktigt att KTH:s anställda inte låter sig påverkas av otillbörliga förmåner eller påverkar någon utomstående genom att ge denne en förmån. Ett sådant agerande är inte enbart förtroendeskadligt utan kan också strida mot lag enligt reglerna i brottsbalken om mutor och bestickning. Riktlinjerna syftar till att förtydliga vad som gäller och att ge KTH:s anställda stöd vid upptäckta eller misstänka fall av otillbörlig påverkan. Riktlinjerna ska också ses som ett komplement till KTH:s etiska policy (nr 5/2008).

Följande kan vara värt att tänka på:

- Undvik svåra gränsdragningsproblem genom att tillämpa försiktighetsprincipen och tacka nej
- Vid osäkerhet – ta upp frågan med din chef eller med KTH:s juridiska avdelning
- Hur är förmånen beskaffad och vad är den värd?
- Räkna inte med att företagen vet vilka lagar vi lyder under
- Vid evenemang bör vi faktureras.

1. Muta och bestickning

Reglerna för mutor och bestickning finns i brottsbalken och de syftar bl.a. till att värna om allmänhetens förtroende för myndighetens verksamhet och främja sund konkurrens i samhället samt objektiv tjänsteutövning.

Mutbrott begås när en arbets- eller uppdragstagare tar emot, begär eller inte tackar nej till en otillbörlig förmån i syfte att låta sig påverkas till att på ett eller annat sätt gynna den som lämnar den otillbörliga förmånen. För att ett mutbrott ska anses begånget krävs dock inte att arbets- eller uppdragstagaren låter sig påverkas.

Bestickning är att lämna, utlova, eller erbjuda en otillbörlig förmån till arbets- eller uppdragstagare. Även att acceptera en begäran från en arbets- eller uppdragstagare om att få en otillbörlig förmån betraktas som bestickning.

För att belöningen, förmånen eller gåvan ska anses som muta/bestickning ska den vara otillbörlig. Någon definition om vad som är otillbörligt finns inte i lagtexten. Det bestäms därför efter en samlad bedömning av alla omständigheter som har betydelse i det enskilda fallet. Det hjälper inte att mottagaren kan påvisa att han inte låtit sig påverkas av förmånen.

Frågor som man bör ställa sig när man erbjuds en förmån är:

- Hur stark är kopplingen mellan förmånen och min tjänsteutövning?
- Hur är förmånen beskaffad och vad är den värd?
- Hur är partsförhållandena, särskilt tjänsteställningen hos den som tar emot förmånen?

Det händer att mottagaren och givaren åberopar att de är personliga vänner, men detta godtas sällan vid prövning av domstol. Tvärtom kan ett vänskapsförhållande anses vara s.k. delikatessjäv som innebär att parterna bör undvika relationer i tjänsten.

2. Bedömningskriterier

En enkel regel är att det är tillåtet att ge eller ta emot en förmån om värdet är mindre än 100 kr, men inte om det är över 1 000 kr.

För förmåner med värden däremellan (100 – 1 000 kr) måste alltid en skälighetsbedömning göras, dock kan man säga att risken ökar med värdet.

I alla tveksamma fall ska förmånen avstås.

Förmåner som är tillåtna

Förmåner som inte avsedda att påverka beslut och liknande utan enbart är till för att skapa en god relation är som regel tillåtna, till exempel

- Arbetsmåltider av vardaglig karaktär.
- Uppvakning på födelsedagar eller vid sjukdom.
- Mindre varuprover som överlämnas i samband med företagsbesök.
- Prydnadsföremål och minnesgåvor vid t. ex jubileer och liknande.

Förmåner som aldrig är tillåtna

- Penninggåvor i kontanter, rabatter, presentkort och liknande.
- Penninglån på särskilt gynnsamma villkor.
- Borgensåtaganden eller skuldtäckning.
- Om köpeskilling eller fordran, amortering eller ränta efterskänks.
- Bonusarrangemang ("kickbacks"), om förmånen inte tillfaller KTH utan den anställde.
- Förfogande över fordon, båt, fritidsbostad eller liknande för privat bruk.
- Betalda nöjes- eller semesterresor.

Dessa förmåner anses generellt utgöra en belöning avsedd att påverka mottagaren att utföra sitt arbete eller uppdrag på ett för givaren fördelaktigt sätt. Vad som kan utgöra en belöning har i praxis tolkats extensivt.

3. Events

Något som ligger nära muta och bestickning är s.k. events, dvs. olika typer av arrangemang med anknytning främst till kultur, musik, sport och jubileer.

För en statlig myndighet som har att följa lagen om offentlig upphandling finns ingen anledning för någon att delta i events anordnade av näringslivet. Institutet mot mutor har uttalat att såväl lagstiftning som domstolspraxis har en sträng syn på detta, framför allt med avseende på myndighetsutövning.

4. Riskgrupper

De här riktlinjerna gäller alla medarbetare vid KTH men följande grupper utgör exempel på arbetstagare som kan vara särskilt utsatta för mutor eller annan otillbörlig påverkan.

- Beställare av varor och tjänster, t.ex. IT-personal
- Personal som arbetar med upphandling, sponsring eller liknande
- Inköpare som avropar ramavtal
- Lärare visavi studenterna
- Gästforskare
- Lärare och annan personal som besöker utländska universitet
- Personal som beställer resor och arrangerar konferenser
- Chefer som beställer konsulttjänster

Beställare av varor och tjänster, t.ex. IT-personal

En enklare blomma till jul eller mindre chokladask kan vara acceptabelt men det ska vara till hela verksamheten och inte riktas till någon personligen.

Beställare som vill att leverantörer kommer till KTH och visar sina produkter ska först söka godkännande till detta från närmast högre chef. Vid sådana tillfällen får bara varuprov lämnas och aldrig till någon personligen utan bara till verksamheten.

Resor för att på plats studera en produkt ska bekostas av KTH. Det är inte tillåtet att acceptera att företaget bjuder med någon anställds anhörig.

Personal som arbetar med upphandling, sponsring och liknande

Dessa personalgrupper har täta kontakter med företag, vilket kan öka risken för mutbrott. Personal som direkt arbetar med upphandling eller som involveras i arbetet med upphandlingar ska inte ta emot någonting från leverantörer. Det gäller även redan etablerade kontakter. Krav på avgörande inflytande från externa intressenter i beslutsprocesser vid KTH får inte förekomma. Sponsringsavtal får inte tecknas som innebär att en sponsor får exklusiv rätt att leverera varor eller tjänster till KTH.

Inköpare som avropar ramavtal

Inköpare på olika nivåer som avropar ramavtal på uppdrag av beställare får bara ta emot mindre gåvor som varuprov, enklare blomsteruppsättningar av ringa värde till jul el. dyl. Gåvorna ska vara till för hela verksamheten och inte lämnas till någon personligen.

Lärare visavi studenter

Lärare får inte ta emot gåvor från enskilda studenter. Detta gäller avseende såväl svenska som utländska

studenter.

Gästforskare

Gästforskare bör informeras om de regler som gäller i Sverige och på KTH avseende mutor och bestickning. Gåvor får bara accepteras om de är av mindre värde och lämnas till verksamheten, inte till någon enskild arbetstagare.

Lärare och annan personal som besöker utländska universitet

Det som nämns avseende gästforskare gäller givetvis även när svenska lärare och annan personal besöker utländska universitet inför exempelvis diskussion/avtal om eventuell samverkan eller för att undervisa. Det är t.ex. inte acceptabelt att ta med familjen på resan, att bo på dyra hotell eller att ta emot en dyr gåva. Görs en resa inför diskussion/avtal om eventuell samverkan, bör KTH bekosta såväl lön, resa som kost och logi för den KTH-anställda. Likaså bör KTH stå för lön, resa, kost och logi om KTH sänt en lärare för att denne ska undervisa på annat lärosäte. Om en KTH-anställd lärare, utan att KTH sänt denne, undervisar på annat lärosäte ska denne vara tjänstledig i motsvarande mån och därtill ha erhållit godkännande av bisysslan från sin chef.

Personal som beställer resor och arrangerar konferenser

Resor för att t.ex. bese en konferensanläggning kan medges för att KTH ska kunna fatta rätt inköpsbeslut. Dock gäller att ingen anhörig tillåts följa med på företagets bekostnad. Events som inte har anknytning till uppdraget får inte heller i dessa sammanhang accepteras. En enklare måltid som erbjuds kan accepteras. Om det ingår i uppdraget att också bedöma maten som serveras är även annat än en enkel måltid tillåtet. Det är bara tillåtet att följa med på resor arrangerade av företag som är upphandlade av staten.

Chefer som beställer konsulttjänster

För chefer som har mandat att anlita konsulter gäller samma regler som för andra inköpare som avropar upphandlingsavtal dvs. inga personliga gåvor eller andra förmåner som events och liknande får accepteras. Av praktiska skäl kan det vara rätt att tacka ja till en enklare måltid som erbjuds, t.ex. i samband med ett besök på ett företag. Den som har en chefsposition ska vara ett föredöme för sin personal och bör därför undvika varje misstanke om både muta och bestickning.

5. Anmälan av missförhållanden

Alla anställda som upptäcker något som de anser strider mot angivna regler ska vända sig till närmaste chef och påtala missförhållandena. Är det inte lämpligt att rapportera till närmaste chef kan man kontakta juridiska avdelningen. Den som är skäligen misstänkt för brott ska anmälas till åtal och ansvaret för att detta sker åvilar arbetsgivaren för den misstänkte arbetstagaren.

6. Frågor om förmåner

Den som har frågor om mutor och bestickning kan vända sig till Institutet mot mutor (IMM), antingen via e-post imm@chamber.se eller per telefon 08-555 100 45. **IMM är en ideell näringslivsorganisation som inrättades år 1923 och som har till uppgift att verka för god sed för beslutspåverkan inom näringslivet liksom samhället i övrigt och att söka motverka användningen av mutor och andra otillbörliga förmåner som medel för sådan påverkan.**

Man kan också vända sig till juridiska avdelningen för att ställa frågor om mutor eller till sin närmaste chef.

Regeringskansliet har gett ut en skrift som heter **Om mutor och jäv**. Den hittar du via följande länk.

[Mutor och bestickning](#)
